

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

een groot gebrek aan bescheidenheid bestond in de resultaten van kindgericht onderzoek. De ontwikkelingen in de laatste jaren, waarin gedragsgenetica een plaats ingenomen heeft naast de studie van individuele ontwikkeling, opvoeding en context, brengen met zich mee dat er beter geweten wordt dat men erg moet oppassen voor lineaire voorspellingen en interventies.

Maar het doet natuurlijk ook heel erg deugd dat Van der Pas in deze tijden van *evidence based* en *good practices* aan theorievorming wil werken. Haar pleidooi om te praten over echte gezinnen, en dus vanuit het kijken naar ouders en kind, is me uit het hart gegrepen. Te veel dreigt hulpverlening een papieren baan te worden, met goed ingevulde dossiers en strikt gevolgde stappenplannen. Heerlijk om een gestoffeerd boek gelezen te hebben waarin al die woorden niet eens voorkomen.

Ik ben het er natuurlijk niet mee eens dat 'we behept zijn met een instinctieve voorkeur voor het kindperspectief'. Ik vind het een droom dat het wel zo zou zijn. Ik vind het merkwaardig dat Van der Pas het wel heeft over kindermishandeling, maar geen voorbeelden aanhaalt van seksueel misbruik en niet vertelt hoe het besef van verantwoordelijkheid daar te vertalen zou zijn. Hoe, in de explosie van het gebruik van kinderen in jeugdprosti-

tutie en bij de productie van pornovideo's, de duizenden West-Europese huisvaders die de baan opgaan om deze kinderen te consumeren, hun besef van verantwoordelijkheid gebruiken. Ik vind het merkwaardig dat in de eerste generatie hulpverleners die heel uitdrukkelijk het kind rechten heeft gegeven, hulpverleners als Van der Pas het nodig vinden te zeggen dat dat soort onderzoekers veel te weinig naar die ouderlijke werkvloer gekeken heeft. Terwijl de onderzoeksliteratuur over kinderen vol staat over loyaliteit, over ouders die je als partner nodig hebt hoe rampzalig de voorgeschiedenis ook is, over het belang te werken met transgenerationale verhalen.

Hoewel die dingen in me opkwamen tijdens het lezen, was mijn overheersende gevoel: mevrouw van der Pas, u bent een grote dame. De passie die door heel de tekst te voelen is, de wil om zorg te verlenen op een kwaliteitvolle manier zonder dat daarbij iemand uitgesloten wordt - niet de ouder en ook niet het kind - de beroeps-ernst die gevoed wordt door gedegen literatuurkennis en kritische reflectie; het doet zo'n deugd iemand te lezen met zulk een besef van verantwoordelijkheid, onvoorwaardelijk en tijdloos.

Peter Adriaenssens

CHANGE-ORIENTED THERAPY WITH ADOLESCENTS & YOUNG ADULTS. A NEW GENERATION OF RESPECTFUL AND EFFECTIVE PROCESSES AND PRACTICES

Bob Bertolino (2003). New York:

Norton, pp 218; ISBN 0-393-70409-2

De psycholoog-psychotherapeut Bertolino houdt in dit boek een harts-tochtelijk pleidooi voor psychotherapie gericht op het versterken van de cliëntfactoren met aandacht voor de specifieke factoren. Hiermee bevindt hij zich in de hoek van de *post-Ericksonian* therapeu-

ten, waartoe onder andere de *solution focused* richting van De Shazer en Berg behoort.

In de inleiding citeert Bertolino het (meta)onderzoek naar de effectiviteit van allerlei vormen van psychotherapie (o.a. Frank & Frank, 1991; Miller c.s., 1997; Hubble c.s., 1999). Het is bekend dat een positief resultaat van psychotherapie maar voor een heel klein deel verklaard wordt door de specifieke stroming of school waar de therapeut is opgeleid en evenmin door gerichte interventies. De cliëntfactoren bepalen het grootste deel van de verandering in therapie; de eigen kracht en mogelijkheden, het eigen sociale netwerk en ook de toevallige gebeurtenissen buiten de therapie om zijn veel belangrijker voor de uitkomst dan de geschoolde psychotherapeutische interventies. De tweede belangrijke voorspellende factor voor de uitkomst van behandeling is de wijze waarop de cliënt de therapeutische relatie beleeft.

Het boek geeft tal van voorbeelden hoe deze twee belangrijke factoren optimaal te benutten. De therapeut vraagt naar de manier waarop de cliënt in het leven staat, zijn wereldbeeld, zijn idee over het ontstaan van de klachten, maar ook naar wat eerder heeft geholpen, wie belangrijke steun kunnen bieden en wat de cliënt verwacht van de therapie. Met empathie en een niet veroordelende houding luistert de therapeut naar de ideeën van de cliënt en bekijkt hij samen met de cliënt wat bruikbaar is. De therapeut vraagt nadrukkelijk naar 'toevallige' gebeurtenissen en veranderingen, waarmee hij aangeeft dat veranderingen zich voortdurend voordoen in 'het gewone leven' en niet afhankelijk hoeven te zijn van therapie. Bertolino benadrukt het belang van verwachtingen en hoop bij het begin van de therapie,

waar de therapeut uitvoerig bij moetilstaan. Het vertrouwen in de behandeling en de hoop op verbetering worden versterkt door het invoegen en aansluiten bij het eigen verhaal van de cliënt over de oorzaak en eventuele oplossing van de problemen. Bertolino rechtvaardigt zijn keuze voor deze manier van werken vanuit zijn cliëntèle en het verzekeringssysteem. Het werken met adolescenten daagt de therapeut uit creatief en flexibel te zijn. De therapeut moet bereid zijn de spreekkamer te verlaten en het instituut uit te komen. Hij moet zich kunnen bedienen van tal van psychotherapeutische methoden en interventies om de cliënt zo goed mogelijk te 'bedienen'. Het verzekeringsstelsel in de Verenigde Staten vergoedt alleen uitkomstgerichte en kortdurende behandelingen.

Na de inleiding volgen talloze gevalsbeschrijvingen van adolescenten en hun gezinnen met verschillende problemen als depressie, angst, trauma, oppositioneel/gedragstoornissen, crimineel gedrag, verslaving. De houding van de therapeut is consequent respectvol, nieuwsgierig, onderzoekend, met veel aandacht voor woord- en taalgebruik en cognities over het ontstaan en voortduren van de problemen. De therapeut wil weten wat de adolescent en wat de ouder(s) ziet als oorzaak en waardeert ieders standpunt, maar neemt dat niet zonder meer over. Hij doet zorgvuldig navraag over uitspraken - 'Is dit wat je bedoelt?' - en verzekert zich van de betrokkenheid: 'Ben je voldoende aan het woord geweest; voel je je genoeg gehoord; heb jij nog thema's voor het volgende gesprek; vond je dat ik je ouders genoeg de ruimte heb gegeven; heb ik ze voldoende kritisch benaderd; wat zou helpen voor

volgende keer?'. Hij maakt gebruik van vele technieken, zoals cognitief gedrags-therapeutisch (bewerken van cognities over contextuele factoren bij ontstaan van problemen), *solution focused* (schaal van 1 tot 10 over ernst en de vraag: waaraan merk je het eerst dat je problemen verdwenen zijn?), systemisch (betrekken van belangrijke anderen, vrienden, meervoudig partijdig, vragen naar effect van gedrag op onderlinge betrekkingen, circulair interviewen), narratief (externaliseren - 'meneertje Driftbui' -, gebruik van metaforen en verhalen) en *re-authoring* (weer auteur worden van het eigen levensverhaal).

Ik vind het een aardig en inspirerend boek, maar tegelijkertijd rommelig en niet echt nieuw. In tegenstelling tot wat de auteur beweert ('This book takes a new direction', p.3) is het een verzameling bekende en eerder gepubliceerde therapeutische technieken en een pleidooi voor de Rogeriaanse basishouding. Systeemtherapeuten zullen veel van hun werkwijze herkennen in het betrekken van belangrijke anderen, het invoegen en aansluiten en het voor behandeling ondergeschikte belang van (psychiatrische) diagnoses. Het is een boek dat je moet zien en moet horen vertellen, geïllustreerd met video en rollenspel. De vele opsommingen en rijtjes zijn vermoeiend en leiden af van hoofdzaken. Bertolino doet zijn best het te doen voorkomen of iedereen deze therapievorm kan leren, maar het

tegendeel is waar. Uit de gevalbeschrijvingen komt hij naar voren als een bijzonder volhardend, vindingrijk en sensitief therapeut. Zijn methoden zijn onconventioneel, als Milton Erickson, en zijn geduld is engelachtig. Deze eigenschappen en zijn bedrevenheid in vele technieken verraden uitgebreide ervaring en bijzondere kwaliteiten, waarover niet iedere therapeut kan beschikken.

De waarde van het boek zit voor mij in de boodschap uit de inleiding: stop met het aanleren van specifieke technieken uit de verschillende psychotherapierichtingen en laat therapeuten vooral aandacht besteden aan de therapeutische relatie. Psychotherapeuten moeten vooral goed leren luisteren naar de ideeën van de cliënten over het ontstaan en de mogelijke oplossingen van hun problemen en zich niet vermoeien met zoektochten naar onderliggende dynamiek of disfunctionele interacties.

Tim Zwaan

Literatuur

- Frank, J.D. & Frank, J.B. (1991). *Persuasion and healing: a comparative study of psychotherapy* (3rd ed). Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Hubble, M.A., Miller, S.D. & Duncan, B.L. (1999). *The heart and soul of change: what works in therapy*. Washington DC: American Psychological Association.
- Miller, S.D., Duncan, B.L. & Hubble, M.A. (1997). *Escape from Babel: toward a unifying language for psychotherapy practice*. New York: Norton.

